

Napoleon

Acum ajungem la ultimul episod al Revoluției: Napoleon.

Prin Napoleon, Revoluția ajunge la un final. Un final sângeros. Întreaga Europă este tulburată. Jumătate se bucură de venirea Revoluției, dar asta până când începe să curgă sângele și începe să devină un pic supărată. Dar în continuare mulți oameni așteaptă Revoluția cu brațele deschise, în timp ce ceilalți sunt îngroziți de ceea ce se întâmplă și încep să lupte. Iar armatele franceze se aventurează dincolo de granițe, purtând Revoluția mai departe.

Goethe, Beethoven și alții văd în Revoluție ceva minunat prin care omenirii i se oferă libertatea și egalitatea.

După care apare un om foarte talentat și isteț, Napoleon, care preia conducerea întregii aventuri și timp de 15 ani conduce ca un dictator Franța. Din multe puncte de vedere el oferă un compromis, adică restaurează biserica, în fapt dă bisericii ... El realizează un concordat cu papa, prin care îi oferă papei mult mai multă putere asupra Bisericii Franceze decât avea înainte. Restaurează bisericile, chiar restaurează un fel de aristocrație și pune bazele unui imperiu, ale unei noi monarhii, dar care păstrează cuceririle Revoluției. Adică, are o nouă legislație și dizolvă întreaga idee a unor clase diferite în societate. Toți oamenii se presupune că sunt egali, cel puțin din punct de vedere teoretic, în fața legii. Ne vom uita la câteva aspecte din viața sa, despre care nu se vorbește foarte des.

Există o carte scrisă de (Dimitri) Merezhkovski, un rus, un rus nebun, care însă a fost foarte atras de ideile mistice ale lui Napoleon, așa că citează foarte mult din scrisorile lui. Pentru

Început, are ca motto al cărții sale un citat din Pușkin, care îl numește pe Napoleon: „Executorul profetic al unei porunci necunoscute”. Cu alte cuvinte, el reprezintă ceva ce el nu știe. El însuși își dă seama că se află pe vârful unei mișcări istorice și câtă vreme această mișcare îl susține, el poate merge înainte și cuceri lumea, dar când aceasta se îndepărtează, el simte că pierde totul. Acest Merezscovski îl numește pe Napoleon „Titanul care a pus frâu haosului - Revoluției”. A preluat-o și i-a imprimat ordine.

Un alt gânditor din secolul al XIX-lea, catolicul Loen Bloy, vorbește la rândul său despre Napoleon. „Napoleon nu poate fi explicat; este omul cel mai misterios, deoarece, mai presus de toate, el este prototipul Celui care trebuie să vină și care probabil, nu va mai întârzia mult. El este prototipul și înaintemergătorul, foarte apropiat de noi. Cine dintre noi, francezi sau chiar străini, trăind la sfârșitul secolului al XIX-lea nu a simțit altceva decât o tristețe fără margini la finalul acestei Povești fără egal?” „Cine care are măcar o fărâmbă de suflet, nu a fost copleșit de gândul că această cădere dintr-odată a marelui Imperiu și a Liderului ei a fost prea rapidă? Cine nu s-a simțit copleșit de amintirea faptului că abia mai ieri, așa părea, oamenii se găseau pe cea mai înaltă culme posibilă a umanității, datorită simplei prezențe a acestei Ființe iubite, Miraculoase și Înfiorătoare, de felul căreia omenirea nu mai văzuse până atunci; și care, la fel ca primele ființe din rai se considerau stăpâni asupra întregii creații, dar care imediat după, au trebuit să fie aruncați în mocirla vremelnică a dinastiei Bourbonilor”, asta pentru că după Napoleon monarhia a fost restaurată.

Napoleon vorbește despre sine ca despre cineva care face parte din popor, deși el aparținea totuși micii nobilimi. „Caracterul popular își găsește ecoul în mine. Vin din rândurile poporului și vocea mea are înrâurire asupra lui...”

„Puterea mea materială a fost imensă, dar puterea mea spirituală a fost infinit mai mare, se învecina cu magia!”, spunea el.

Când oamenii își dădeau viața pentru Napoleon ei murea pentru cineva care, după cum avea să scrie Victor Hugo, era un zeu: „Înțelegând că urmează să moară ... ei își salutau zeul care stătea în mijlocul furtunii.”

„La reîntoarcerea sa la Paris din exilul de la Elba”, adică, atunci când a părăsit insula Elba și s-a reîntors în Franța pentru o scurtă perioadă, înainte de bătălia de la Waterloo, a ajuns la Palatul Tuilleries din Paris, iar acolo „cei care-l purtau erau în delir, plini de entuziasm, iar alte mii de oameni se considerau fericiți că sunt capabili să-i sărute sau măcar să-i atingă manșetele hainelor.” „Am crezut că asist la învierea lui Hristos”, a scris un martor.

Același Leon Bloy afirmă: „pe când eram copil, cunoscusem veterani de război bătrâni care nu puteau distinge între Napoleon și Fiul lui Dumnezeu”. Napoleon însuși scrie în testamentul pe care l-a lăsat: „Mor ca ca un catolic, religie în care m-am născut”. În fapt, el a fost catolic, dar în idei a fost străin complet de religie. Chiar a spus: „Prefer Islamul. Cel puțin nu este atât de absurd ca religia noastră.”

„Napoleon este o ființă daimonică”, scrie Goethe folosind cuvântul „daimon” în înțelesul său păgân, nici demonic, nici înger, ci referindu-se la cineva aflat între cele două. Există un „curent apocaliptic care străbate întreaga epopee napoleoniană. Își are originea chiar mai devreme în Revoluție, când în anumite momente atinge o asemenea putere, aproape similară cu cea din eshatologia creștină timpurie, o premoniție a sfârșitului apropiat al lumii”. Bineînțeles că este o caracterizare foarte potrivită deoarece este o mișcare chiliastă. „Sfârșitul tuturor lucrurilor se apropie, va apărea un nou rai și o nouă lume.”

„Vechiul vis al raiului pierdut, al Împărăției lui Dumnezeu pe pământ ca în rai, împreună cu o nouă viziune a unei împărății umane a Libertății, Egalității și Fraternității, i-a atras pe oameni

spre Napoleon ... Napoleon reprezintă sufletul Revoluției...” „Eu sunt Revoluția Franceză” afirmă el la începutul Imperiului, iar la sfârșit spune „Imperiul este Revoluția.”

„A fost un om rău, un om malefic” a afirmat deasupra mormântului lui Rousseau. „Fără el însă nu ar fi existat nicio Revoluție Franceză... Este adevărat că nici eu nu aș fi existat ... Poate că ar fi fost mai bine pentru Franța. Rousseau vostru este un nebun; el m-a adus la toate acestea. Timpul va spune dacă nu ar fi fost mai bine pentru pacea lumii ca nici Rousseau nici eu să nu fi existat”. Cu toate acestea el a rămas în bună măsură purtătorul de cuvânt al Revoluției. Napoleon afirmă despre sine: „Am închis abisul anarhiei. Am pus sfârșit Haosului. Am curățat Revoluția...”

„În pofida tuturor atrocităților sale, Revoluția a fost adevărata cauză a regenerării noastre morale. Bălegarul cel mai puturos produce cele mai nobile roade. Oamenii pot să încetinească sau să suprimă pentru moment această evoluție dar sunt incapabili să o distrugă. Nimic nu poate să distrugă sau să șteargă marile principii ale Revoluției. Adevărurile sale sublime vor trăi veșnic prin lumina faptelor minunate pe care le-am făcut, în aura de glorie în care le-am înconjurat ele deja sunt veșnice! ... Au prins viață în Marea Britanie, își reflectă lumina în America, au devenit moștenirea națiunii franceze. Sunt torța care va lumina lumea Vor deveni religia tuturor popoarelor, puteți spune ce vreți, dar această nouă epocă va fi lipită de numele meu deoarece eu am aprins torța și am aruncat o lumină asupra începuturilor ei, iar acum datorită persecuției voi slăvit mereu ca Mesiaș al ei. Atât prietenii cât și dușmanii mă vor numi primul soldat al Revoluției, liderul ei principal. Când eu nu voi mai fi voi rămâne în memoria tuturor popoarelor steaua călăuzitoare a drepturilor lor, iar numele meu va fi strigătul lor de luptă, lozinca speranțelor lor.”

Cât privește dihotomia dintre libertate și egalitate care, după cum știe oricine, se exclud una pe cealaltă, el afirmă: „mai bine să abolim libertatea decât egalitatea. Este duhul timpurilor, iar eu îmi doresc să rămân un fiu al vremurilor mele. Libertatea este o nevoie a câtorva aleși ... Poate fi impusă fără teamă de consecință, dar egalitatea este dorința majorității.”

Merezhkovski observă pertinent că Revoluția se rupe cu totul de creștinism, mai puțin în ceea ce privește ideea de universalitate. La rândul său, Dostoievski scrie: „La drept vorbind, Revoluția Franceză nu a fost mai mult altceva decât ultima variație și reîncarnare a formulei romane de unitate universală”, care, așa cum am văzut mai devreme, reprezintă una dintre principalele teme ale gândirii moderne.

Napoleon vorbește astfel despre sine: „Ambiția mea? A fost cea mai înaltă și nobilă din câte au existat probabil vreodată : înființarea și târnosirea Imperiului rațiunii, exercitarea și desfătarea tuturor facultăților umane.”

Dorea să cucerească Asia. Înainte de a ajunge împărat a fost în Egipt și de acolo s-a întors pentru a cuceri Franța. Pentru el, Europa nu era altceva decât o cale spre Asia. „Europa voastră nu este decât un mușuroi! Doar în Răsărit au fost imperii mărețe și răsturnări de proporții. În Răsărit, acolo unde trăiesc 600 de milioane de oameni.”

„Mirajul Estului își exercită fascinația de-a lungul întregii vieți. În Egipt, înainte de campania siriană, tânărul general Bonaparte, analizând ore întregi hărțile uriașe întinse pe pământ, visează la un marș spre India dinspre Mesopotamia, pe urmele lui Alexandru cel Mare. Spune că prin forțe covârșitoare va intra în Constantinopol, îl va răsturna pe Sultan și va fonda un nou și mare imperiu în Orient care îi va aduce o faimă veșnică”, scrie Merezhkovski.

Observăm cum se înconjoară de un anume misticism. La Sf. Elena, în exilul final, afirmă: „Mi-am dat seama întotdeauna de necesitatea unei taine ... Mi-am dat seama întotdeauna că scopurile mele ar putea fi cel mai bine ajutate dacă mă înconjur cu un nimb de mister, care reprezintă o fascinație puternică pentru mase. Înlăcărează imaginația și pregătește calea pentru efectele strălucite și dramatice prin care cineva dobândește putere asupra oamenilor. Acesta a reprezentat motivul marșului meu nefericit către Moscova. Dacă aș fi fost mai chibzuit aș fi putut ocoli orice rău, dar nu am putut întârzia. Era necesar ca acțiunea și succesul meu să pară, ca să zic așa, supranaturale. ”

Cât privește religia el afirmă: „Am creat o nouă religie. Deja mă vedeam pe drumul către Asia, călărind un elefant, cu un turban deasupra capului și ducând un nou Coran scris chiar de mine”, adică o nouă carte sfântă.

Napoleon a observat că, după cum se exprimă chiar el, „imediat ce omul devine rege, el devine o ființă distinctă de semenii săi. Am admirat întotdeauna instinctele politice sănătoase ale lui Alexandru (cel Mare) care l-au împins să își proclame originea sa divină. Dacă m-aș fi întors de la Moscova în calitate de cuceritor aș fi avut lumea la picioarele mele, toate popoarele m-ar fi admirat și m-ar fi binecuvântat. M-aș fi putut retrage în taină din lume, iar credulitatea populară ar fi reînviat povestea lui Romulus; ar fi spus că am fost ridicat la ceruri pentru a-mi luat locul printre zei!...”

Și-a dat seama că vremurile acelea nu erau potrivite pentru a se numi pe sine Dumnezeu.

„Dacă m-aș declara acum fiul Tatălui cel Puternic, și am ordonat o slujbă de mulțumire cu acest prilej, fiecare nevestă de pescar din Paris mi-ar râde în față. Nu, astăzi oamenii sunt prea civilizați. Nu mai există nimic măreț ce pot face!”

S-a folosit de religia catolică, după cum spune el însuși: „V-ar plăcea să inventez o nouă religie necunoscută, după imaginația mea? Nu, am o altă opinie în această privință. Am nevoie de vechea credință catolică. Doar ea singură își menține atracția asupra tuturor sufletelor și doar ea singură poate îndrepta inimile oamenilor spre mine și să îndepărteze toate obstacolele din calea mea. ”

Însă, în exilul de pe Sf. Elena, el precizează că scopurile sale mergeau dincolo de cucerirea lumii. „Aș fi condus religiile cu aceeași ușurință cu care am condus lumea politică (...) Plănuiesc să-l înalț peste măsură pe Papă, să-l cadorisesc cu onoruri și grandoare. Aș fi reușit să suprim toată neliniștea legată de pierderea puterii temporale. Aș fi făcut un idol din el. Ar fi rămas lângă mine. Parisul ar fi devenit capitala creștinismului, iar eu aș fi guvernat religiile la fel de bine ca lumea politică.”

Vedem astfel unele dintre ideile mistice ale lui Napoleon dar și alte lucruri semnificative. În el avem pentru prima dată în epoca modernă un cuceritor al lumii, cineva care în mod conștient dorea să cucerească lumea și poate chiar să se impună ca zeu. El se vedea pe sine ca succesor al Imperiului Roman, asta după ce i-a învins pe ruși la Austerlitz în 1807 și pe germani în 1806. În fapt, germanii erau atât de speriați de faptul că ar putea lua coroana Sfântului Imperiu Roman încât Împăratul Austriei a abolit în anul 1806 Sfântul Imperiu Roman. Napoleon a anunțat în anul 1807, după ce i-a înfrânt pe ruși, că „acum sunt împărat roman, deoarece am învins prima Romă, Sfântul Imperiu Roman, și cea de-a treia Romă, adică Moscova, așa că acum sunt urmașul celor două.”

Un al treilea aspect îl reprezintă atitudinea sa față de evrei. Epoca Revoluției a fost precedată de foarte multă agitație în favoarea evreilor, în special din partea părții luminate a filosofilor evrei, precum Moses Mendelssohn și a evreilor liberali radicali care doreau abolirea ghetourilor șamd. În realitate, Revoluția le-a oferit evreilor din plin așa numita „libertate”, peste tot revoluțiile

fiind de regulă acompaniate de emanciparea evreilor. Vom reveni, mai târziu, asupra acestui aspect.

Cel mai interesant lucru legat de Napoleon și evrei este că după ce s-a proclamat împărat, el a convocat o reuniune a Sanhedrinului, acesta fiind tribunalul care l-a condamnat pe Hristos la moarte, și care și-a încheiat existența la căderea Ierusalimului, la scurtă vreme după moartea lui Hristos. A reînviat această organizație având un singur scop în minte: ca evreii să-l proclame împărat. Există chiar o ilustrată cu el la întâlnirea Sanhedrinului.

Cineva întreabă cum se împacă toate aceste idei ale lui Napoleon, care era un fiu al Iluminismului, ideea de imperiu, de monarhie, de monarhie restaurată cu idealurile moderne ale revoluției, adică democrația și egalitatea. Și cum am putea vedea în el pe purtătorul idealului revoluționar? Peste tot pe unde armatele sale ajungeau ele erau primite cu un entuziasm frenetic deoarece oamenii simțeau că poartă o ideologie. Purtau mesajul adevărului către alți oameni. În mod evident, era intrinsec legat de idealul revoluționar chiliast.

Ne vom opri pentru moment aici. Dar vom descoperi mai târziu alte exemple ale aceluiași fenomen care survin mereu și mereu. Dar există mai multe straturi în mișcarea revoluționară. Cel evocat de Napoleon, și despre care am mai vorbit și în alte cursuri, este idealul monarhiei universale, care face din el un înaintemergător al Antihristului. Însăși gândul că ar putea fi proclamat zeu după cucerirea lumii, că ar putea fi conducătorul lumii, singurul conducător, că este Împăratul Roman, că evreii îl vor proclama împărat, adică aproape Mesia, arată că el era în mod cert, mult mai mult decât oricine altcineva înaintea sa în vremurile moderne, un precursor al Antihristului. Vom vedea mai târziu că a mai existat altcineva în istoria modernă care a jucat un rol similar: Hitler.

Iar întreaga revoluție, care debutează cu proclamarea drepturilor omului și cu impunerea egalității prin masacre sângeroase și depopulare deliberată, proclamarea comunismului, și venirea la putere a unui conducător care dorea să fie conducătorul lumii, toate acestea, așadar, sunt o repetiție pentru viitoarea împărăție a lumii acesteia.

Odată ce Napoleon a fost îndepărtat și monarhia restaurată – vom vedea că nu a fost o restaurare reală – aceste idei revoluționare încep să devină din ce în ce mai puternice și întreaga clasă intelectuală europeană le absoarbe cu nesaț. Modifică unele idei dar idealul fundamental rămâne același. Există unii gânditori care merg mai în profunzime, alții însă sunt mai superficiali. Vom examina perspectivele unor autori diverși dar și episoadele revoluționare pe care le-au inspirat. Însă pentru a înțelege Revoluția trebuie să o vedem nu ca pe ceva complet în sine ci ca pe ceva ce reprezintă o încercare de străpungere a unor forțe noi, niște forțe chiliaste noi. Mai târziu, aceste forțe vor reuși să cucerească nu doar cea mai mare parte din Europa, ci, așa cum stau lucrurile acum, cea mai mare parte din lume. Și asta deoarece procesul apostaziei, Taina Fărădelegii, a mers mult mai departe și a pătruns în viețile tuturor oamenilor din lume.